

Automatisch melken en weidegang: koe gedrag nader beschouwd

Leonie Heutinck, Hendrik Jan van Dooren & Gelein Biewenga

Koeien met beperkte weidegang worden in het zomerseizoen iets minder vaak in het automatische melksysteem gesignaleerd dan in het winterseizoen. Dat bleek uit een drie jaar durend onderzoek op praktijkcentrum Nij Bosma Zathe. De duur van verblijf in de wachtruimte was niet verschillend, evenals de totale ligtijd gedurende de dag. Wel zijn er aanwijzingen dat liggen in de wei een voorkeur had boven liggen op stal.

Weidegang: wel of niet?

Bij aanschaf van een automatisch melksysteem komt de veehouder voor de vraag te staan of hij zijn koeien weidegang zal geven in het zomerseizoen of niet. Weidegang wordt vaak verondersteld meer werk te geven vanwege het ophalen van koeien met lange melkintervallen uit de wei. Ook een verwachte afname van het gebruik van de capaciteit van het automatische melksysteem of van de melkproductie kan voor de veehouder aanleiding zijn de koeien het gehele jaar op stal te houden. Weidegang is echter goed voor het welzijn van de koeien. Ook is het gunstig voor het 'groene' imago van de melkveesector.

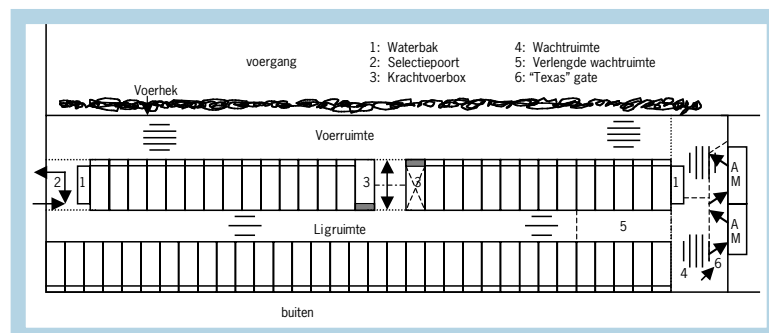
Koe gedrag kan inzicht geven

Er is nog onduidelijkheid over hoe automatisch melken succesvol gecombineerd kan worden met weidegang. In een onlangs afgerond project dat door de Europese Unie en het ministerie

van LNV werd gefinancierd, zijn verschillende facetten onderzocht, waarbij ook het gedrag van koeien is meegenomen. Kennis over het gedrag van koeien, zowel individueel als van de kudde, kan meer inzicht geven in factoren die leiden tot succesvol management.

Proef

Op praktijkcentrum Nij Bosma Zathe is van 2001 tot en met 2003 onderzoek gedaan naar het gedrag van circa 60 HF melkkoeien. We keken 4-5 keer per jaar 48 uur achtereenvolgens naar locatie van de koeien in de stal (zie figuur 1) en daarbuiten, en of ze stonden of lagen. De eerste observatieperiode was aan het eind van het winterseizoen, de overige verspreid over het zomerseizoen. De koeien werden gemolken met een Galaxy 2-

Figuur 1 Stallay-out Nij Bosma Zathe

units-in-rij automatisch melksysteem vanaf september 2000. In 2003 was het koeveerkeer vrij, daarvoor éénrichting. Op stal werd gemiddeld 7,5 kg drogestof ruwvoer per koe per dag bijgevoerd. Afstand tussen de weidepercelen, alle circa 4 ha groot, en de stal varieerde tussen 50 en 800 meter. Via een selectiepoort hadden de koeien toegang tot de wei tussen 6.00 en 16.30 uur, mits het melkinterval niet te lang was. Koeien werden opgehaald rond 20.00 uur.

Resultaten

Koeien waren gedurende het zomerseizoen iets minder lang in het automatische melksysteem dan aan het eind van het winterseizoen (zie tabel 1). Omgerekend naar dagelijkse bezettingstijd per unit was dit 17 uur in het winterseizoen versus 14,7 uur in het zomerseizoen. De melkfrequentie was gemiddeld 2,9 versus 2,7 per dag, wat in lijn lag met de gedragsgegevens. Dit verschil vonden we niet terug voor het verblijf in de wachtruimte, gemiddeld zo'n 3,5 % van de dag, wellicht veroorzaakt door de relatief grotere variatie tussen observatieperiodes. Staan in de voerruimte, al dan niet nabij voer, kwam minder voor in het zomerseizoen, evenals liggen in de ligboxen, ten gunste van het verblijf in de wei. De totale ligtijd, dus van liggen in de boxen en in de wei, verschilde niet tussen winter- en zomerseizoen en lag rond 45 % per dag. Het aantal opgehaalde koeien varieerde tussen 0-38, gemiddeld 16,8. De tijd doorgebracht in de wei was gemiddeld circa 7,5 uur per dag.

Lekkerder liggen in de wei

De dagelijkse bezettingstijd per unit van het automatische

melksysteem en de gemiddelde melkfrequentie toont aan dat de capaciteit van het gebruikte melksysteem meer dan voldoende was. We zagen dat in 2003, dus bij vrij koeveerkeer, een verschuiving optrad van liggen in de ligboxen naar liggen in de wei. Dat kan een bevestiging zijn van het idee dat koeien die vrij zijn in hun beweging de voorkeur geven aan liggen in het gras boven liggen in ligboxen.

Conclusies

Melkkoeien die met een automatisch melksysteem worden gemolken en weidegang krijgen brachten in het zomerseizoen iets minder tijd door in het melksysteem dan in het winterseizoen. Verschil in wachttijd of totale ligtijd werd niet gevonden. Koeien leken liever in de wei te liggen dan in de ligboxen. Gevonden resultaten gelden voor managementcondities zoals omschreven in de profopzet.

Meer informatie

Meer informatie over dit onderzoek en alle onderzoeken die zijn uitgevoerd binnen het kader van het EU-project Automatisch Melken kunt u vinden op de website www.automaticmilking.nl.

Eigen initiatief koe

- Uit eerder onderzoek met een kleine groep koeien is gebleken dat bij vrij koeveerkeer zowel beperkte als onbeperkte weidegang geen nadelige invloed hadden op het bezoeken van het automatische melksysteem.
- Onderzoek op 25 praktijkbedrijven die automatisch melken met weidegang combineerden toonde aan dat er vele manieren van bedrijfsvoering zijn die de combinatie tot een succes kunnen maken.
- Er waren echter ook veehouders die dit niet lukte. Sommige veehouders haalden regelmatig koeien met lange melkintervallen op uit de wei, terwijl anderen vertrouwden op het eigen initiatief van de koe en daarmee ook succesvol waren.
- Het uit eigen beweging terugkomen naar de stal om gemolken te worden moest zich wel kunnen ontwikkelen.
- Als veehouder is het van belang niet te snel in te willen grijpen.

Tabel 1 Gemiddelde tijdsbesteding per dag (%) van de koppel in het winter- en zomerseizoen

	Winter seizoen	Zomer seizoen
Automatisch melksysteem	2.3	2.0
Wachtruimte	3.5	2.9
Staan in voerruimte	7.2	4.1
Nabij ruwvoer/krachtvoer/water	21.7	10.6
Staan in ligruimte buiten ligboxen	5.5	3.5
Staan in ligboxen	14.1	12.1
Liggen in ligboxen	45.7	30.8
Staan/lopen koepad	0	1.1
Staan in wei	0	20.0
Liggen in wei	0	12.9
TOTAAL	100	100

Tip

De keuze voor al dan niet weidegang aanbieden wanneer de koeien worden gemolken met een automatisch melksysteem is gebonden aan uw eigen bedrijfssituatie en mogelijkheden. Onderzoek zoals hier omschreven toont aan dat het succesvol gecombineerd kan worden.

